

Tätä puolta varten oltava tietoa lähteen tuottamisesta ja arkistoinnista

Autenttisuus:

Onko lähde tuotettu, milloin väitetään? Perustele. Onko lähde tuotettu lähellä sen kuvaamaa aikakautta/tapahtumaa? Miten se vaikuttaa lähteen luomaan kuvaan?

Onko lähteen tuottanut henkilö, jonka väitetään? Perustele. Onko lähteen tuottanut henkilö, jota lähde kuvailee? Miten se vaikuttaa lähteen luomaan kuvaan?

Onko lähteen tarkoituksena luoda mahdollisimman todenmukainen kuvaus tapahtumasta/maailmasta? Perustele.

Tallennus:

Onko lähde tuotettu tallennettavaksi? Perustele. Miten se vaikuttaa lähteen luomaan kuvaan?

Onko lähde mahdollisimman eheä, kokonainen ja alkuperäisen kaltaisena säilynyt? Perustele. Jos ei, miten se vaikuttaa lähteen luomaan kuvaan?

Onko lähde turvassa, eli siihen ei kohdistu ulkoista tai sisäistä uhkaa, kuten tuhoutuminen, katoaminen tai muokkaantuminen? Perustele mainiten, missä lähdettä säilytetään.

Saavutettavuus:

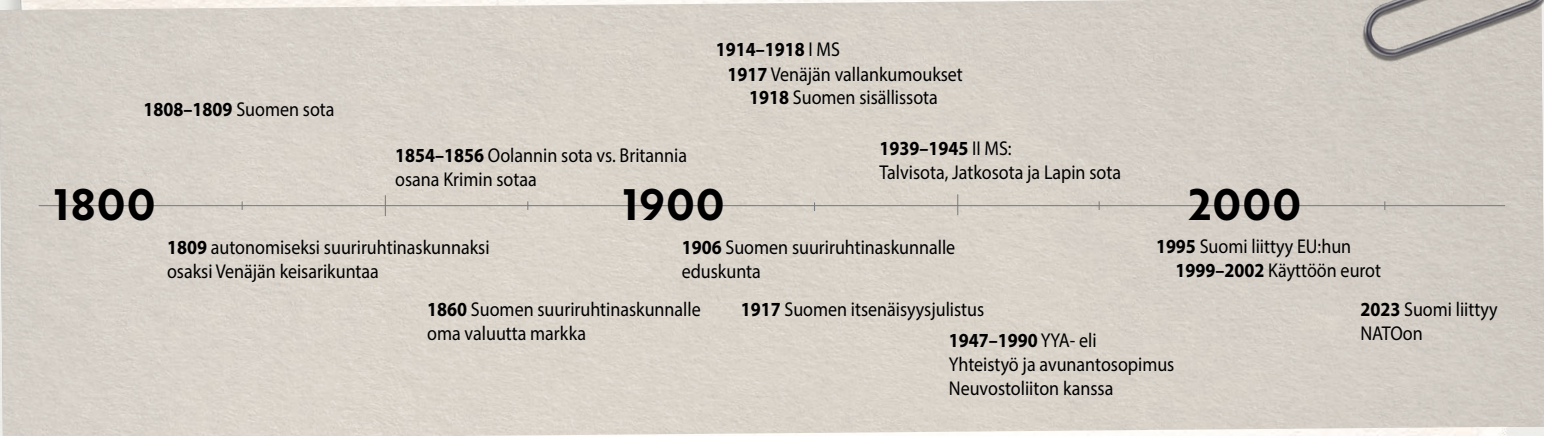
Onko lähde tuotettu julkaistavaksi? Perustele. Miten se vaikuttaa lähteen luomaan kuvaan?

Onko lähde julkinen nyt vai ei? Miksi? Pitäisikö sen olla?

Onko lähde helposti käytettävissä? Kenelle? Pitäisikö lähteen käyttöä helpottaa, ja miten se tehtäisiin?

Historiallinen konteksti -tehtävä:

Tältä sivulta löydät lyhyen tiivistelmän autonomisen ja itsenäisen Suomen historiasta. Lue ja pohdi, mihin Suomen historialliseen, yhteiskunnalliseen ja kulttuuriseen ilmiöön ja/tai hetkeen arkiston tai kirjaston vaiheet ja lähteet liittyvät.

1808-1809 Venäjä soti Ruotsia vastaan Suomen sodan. Alue liitettiin Venäjän keisarikuntaan autonomisena Suomen suuriruhtinaskuntana, ja pääkaupunki siirrettiin Turusta Helsinkiin. Autonomian aikana “Suomen kansan” ominaispiirteitä ja muinaisuutta tutkittiin muun muassa erilaisin keruuretkin kansan parissa. “Suomalaisuutta” yritettiin luoda myös kirjallisuuden ja muiden taiteiden keinoin, ja alue sai oman valuutan markan. Vuosisadan lopulla suomen kielen arvostusta pyrittiin nostamaan innokkaasti, mutta ruotsin kieli säilytti vahvan asemansa Ahvenanmaalla ja rannikolla. Lääketiede kehittyi kansan perinneparannusmenetelmistä tieteellisemmäksi. Merkittäviä edistysaskelia olivat rokotukset, hygienian paraneminen ja bakteereja tappavien antibioottien löytäminen.

1900-luvun vaihteessa Venäjän keisarikunta halusi vähentää Suomen suuriruhtinaskunnan erioikeuksia. Venäjän toimintaa tuolloin kutsutaan “sortokausiksi”. Sortokausien välissä vuonna 1906 suuriruhtinaskunta sai yleiseen äänioikeuteen perustuneen eduskuntalaitoksen korvaamaan säätyihin perustuneet valtiopäivät. Venäjällä tehtiin kaksi vallankumousta vuonna 1917. Syksyn kommunistivallankumouksen ja Venäjän Neuvostoliitoksi muuttumisen pyönteissä Suomi julistautui itsenäiseksi 6.12.1917. Suomi ajautui “punaisten” ja “valkoisten” eli vasemmiston/kommunistien/työväen ja oikeiston/kapitalistien/omistavan luokan väliseen sisällissotaan, joka päättyi valkoisten voittoon ja Suomen muodostumiseen tasavallaksi. Itsenäistynyt Suomi alkoi parantaa sisällissodan hävinneen työväen oloja ja tasa-arvoa.

Itsenäisyyttä uhkasi II maailmansodan aikana 1939-1945 Neuvostoliiton hyökkäys Suomeen eli “talvisota” sekä Suomen ja Saksan yhteishyökkäyksen Neuvostoliittoon eli “jatkosodan” päättyminen Neuvostoliiton voittoon. Rauhanehdoissa Suomi kuitenkin säilytti itsenäisyytensä. Sen oli ajettava saksalaisjoukot pois alueeltaan Lapin sodassa ja solmittava Neuvostoliiton kanssa ystävyys, yhteistyö ja avunanto- eli YYA-sopimus.

1950-luvun jälkeen Suomessa ja maailmalla ylipäättään tapahtui isoja muutoksia, kuten kotien elektronisoituminen, liikenteen autoistuminen, maaltamuutto kaupunkeihin, töiden siirtyminen maa- ja metsätaloudesta sekä teollisuudesta yhä enemmän palvelualoille, hyvinvointivaltion palvelujen kehittäminen ja esimerkiksi massaturismin synty. Samalla maailmaa ja myös Suomen kulttuurielämää valloitti englanninkielinen populaarikulttuuri mm. erilaisten nuorten suosimien yhtyeiden ja Hollywood-viihteen myötä.

Suomen suurimman kauppakumppanin Neuvostoliiton romahdettua Suomi ajautui 1990-luvulla syvään lamaan. Suomi liittyi vuonna 1995 Euroopan Unionin kauppa-alueeseen, jolla otettiin käyttöön yhteisvaluutta euro. 2000-luvun vaihde oli voimakkaan digitalisoitumisen ja globalisoitumisen aikaa, ja pian kaikilla oli käytössään yhä monipuolisempia älylaitteita, jotka helpottivat tiedonsaantia ja yhteydenpitoa, mutta aiheuttivat merkittäviä haasteita muuttaessaan ihmisten vapaa-aikaa radikaalisti teknologiakeskeisemmäksi. Neuvostoliiton raunioista jälleen suurvallaksi pyrkivä Venäjä aloitti hyökkäyssodan Ukrainassa 2022, jonka seurauksena Suomi liittyi NATOon 2023.

Tätä puolta voi käsitellä pelkästään lähteen kautta

Erityisyys:

Onko lähde ainutlaatuinen vai onko samaa asiaa käsitteleviä lähteitä useampia? Muuttaisiko tai vähentäisikö lähteen katoaminen ymmärrystämme maailmasta? Millä tavalla?

Onko lähteen kuvaamalla tapahtumalla tai ihmisellä suuri vaikutus historiallisessa yhteydessään ja ympäristössään? Minkälainen?

Mitä etuja erilaisista medioista (teksti, kuva, ääni yms.) tai lähdetyypeistä (lehtiartikkeli, elokuva, oikeuden pöytäkirja, lentolehtinen, kirja yms.) on lähteiden käytölle? Mitä haasteita? Mitä etua tästä lähteestä on, ja mihin sitä saatetaan tulevaisuudessa käyttää?

Ilmiö:

Tuoko lähde kuvaavasti esiin jonkin tietyn yhteiskunnallisen tai kulttuurisen ajanjakson, teeman tai ominaisuuden? Minkä ja mitä opit, löydätkö esimerkiksi itsellesi vieraita käsitteitä?

Mikä on erilaista verrattuna nykypäivään ja mikä on pysynyt samana? Mihin nykyajan ilmiöön lähdettä voisi verrata?

Ymmärtääkö lähteen avulla paikallisuutta, eli tietyn alueen historiaa tai nykypäivää? Mistä alueesta lähde kertoo ja mitä siitä opit?

Empatia:

Miksi lähde on tuotettu?

Millainen on lähteen tuottaja tai kuvaama henkilö ja hänen elämänsä?

Millaisia estoja lähteen tuottamiseen on voinut liittyä?

Millaisen tunteen vallassa lähde on tuotettu?

Millaisia arvoja lähde edistää?

Käsitteistö-tehtävä:

Kerää tiedonkäsittelytehtävää tehdessäsi listaa sanoista, joita et lähteissäsi ymmärrä. Selvitä aina tuntemattomien sanojen tarkoitus kyselemällä kavereilta tai etsimällä tietoa netistä. Pelatkaa lopuksi kaikkien listaamista sanoista Alias-tyyppistä peliä:

- Yksi ryhmässä selittää listaltaan löytyvän sanan merkitystä sanaa käyttämättä ja muut arvaavat, mistä sanasta on kysymys.
- Jokainen voi selittää esim. minuutin aikana niin monta sanaa listaltaan kuin ehtii.
- Jokainen saa pisteen jokaisesta sanasta, jonka on selittänyt niin, että joku muu on arvannut sen.
- Lisäksi jokainen saa pisteitä arvaamistaan sanoista.
- Kun kaikki ovat selittäneet omalta listaltaan löytyvistä sanoista niin monta kuin vuorollaan ehtivät, lasketaan pisteet ja selviää kierroksen voittaja.

YLEISESITTELY

Mitä meistä jää? -arkistopedagoginen oppimateriaali on Maailman muisti -ohjelman ja Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seuran tiedonkäsittelytaitoja kuten lähdekritiikkiä ja historiallista empatiaa erityisesti historian, yhteiskuntaopin ja äidinkielen oppiaineissa kehittävä työkalu. Sen avulla voidaan käsitellä mitä tahansa arkistolähteitä sosiaaliseen mediaan tallentuvista henkilökohtaisista tileistä yksityisiin päiväkirjoihin ja historiallisiin arkistoissa säilytettäviin lähteisiin.

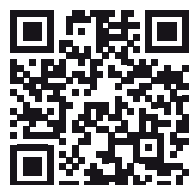
OPETTAJAN OHJEET

Tämä työkalu on ”arkistokansio”, jossa säilytettäväksi opettaja voi liittää mitä tahansa opetuksen teemoihin soveltuvaa sisältöä tai käyttää luomiamme valmiita arkistolähteitä mm. Kansallisarkistolta, Kansalliselta audiovisuaaliselta instituutilta, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralta, Svenska Central arkivetilta ja Ålands Landskapsarkiveltilta.

Arkistokansion etupuolella ovat ohjeet työskentelyyn sekä itseä koskevien nykylähteiden että historiallisten lähteiden kanssa. Lisäksi etupuolelta löytyy ohje uusien sanojen omaksumista tukevaan käsitteistö-tehtävään. Arkistokansion sisältä löytyvät tiedonkäsittelyä ohjaavat kysymykset sekä autonomisen ja itsenäisen Suomen historiallinen aikajana valmiiden arkistolähteiden asettamiseksi kontekstiinsa.

Antoisinta työskentelyä on vaihtelevissa ryhmissä, joissa päästään moniäänisesti pohtimaan vastauksia kysymyksiin. Aina ei löydy oikeita vastauksia, ja tarkoitus onkin vain esittää perusteltuja arveluja.

Arkistopedagogiikka kehittää kriittisen ajattelun taitoja. Sen avulla opitaan lähteiden analysointia ja tulkintaa sekä syvennetään ymmärrystä historian ja nykymaailman ilmiöistä.

QR-koodi vie Maailman muistin sivustolle, jolta kaikki oppimateriaali löytyy digitaalisena. Voit tulostaa sieltä lisää kansioita ja lähteitä.

maailmanmuisti.fi/mita-meista-jaa/

OHJEET TYÖKALUN KÄYTTÖÖN:

Mitä minusta jää?

Aloita valitsemalla joku itsestäsi koostuva arkisto ja siihen liittyvä lähde

- esim. päiväkirja, kuva- ja videojakopalveluiden tili, viestipalveluiden keskustelut, suoratoistopalveluiden katsotut tai kuunnellut listat yms.

Ota mielellään arkisto/lähde esille

Pohtikaa kääntöpuolen kysymyksiä parin kanssa/pienryhmässä valitsemaanne itsestänne kerääntyvään tietolähteeseen liittyen

Teidän ei tarvitse edetä kysymyksissä järjestyksessä.

Mitä meistä on jäänyt?

Tutustu huolellisesti saamaasi arkistolähteeseen

Pohtikaa kääntöpuolen kysymyksiä parin kanssa/pienryhmässä saamaasi arkistolähteeseen liittyen

Teidän ei tarvitse edetä kysymyksissä järjestyksessä

Käyttäkää arkistolähdettä, aiempia tietojanne historiasta ja maailmasta sekä perustellusti mielikuvitusta vastauksissanne

On tärkeämpää pohtia monipuolisesti ja laajasti asiaa kuin vastata ”oikein”